

Gołub, Stanisław / Jarszak, Iwona

Kolekcja zabytków ze Świerszczowa, woj. zamojskie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 3, 276-278

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MATERIALY I ODKRYCIA

STANISŁAW GOLUB, IWONA JARSZAK

KOLEKCJA ZABYTEKÓW ZE ŚWIERSZCZOWA, WOJ. ZAMOJSKIE

Okolice Świerszczowa, gm. Hrubieszów nad doliną Huczwy znane są z licznych odkryć archeologicznych. Część stanowisk była badana wykopaliskowo (S. Kadrow 1983, s. 61; A. Kokowski, W. Koman 1985, s. 38). Jerzy Janowski z Chełma udostępnił do publikacji kilka zabytków ze zbiorów swoich i Marianny Flak ze Świerszczowa. Poinformował również, że w posiadaniu kilku mieszkańców Świerszczowa, m.in. Antoniego Kicuna, znajdują się dalsze kolekcje zabytków, które właściciele chętnie udostępnią do opracowania naukowego.

Opis zabytków

1. Motyka wykonana z poroża jelenia (ryc. 1: 1). Długość 225 mm, grubość przy górnym końcu (obuchu?) 23 mm. W odległości 165 mm od ostrza znajduje się otwór o średnicy 6-7 mm. Zabytek został znaleziony w 1997 r. podczas kopania fundamentu domu na działce M. Flak, w odległości kilkudziesięciu metrów od stanowiska 27, badanego w 1984 roku (A. Kokowski, W. Koman, 1985, s. 38).

Według analizy archeozoologicznej A. Lasoty-Moskalewskiej jest to część odrostka bocznego poroża, odcięta od pnia głównego poprzez wykonanie dookólnego zacięcia narzędziem o szerokim ostrzu. Środek potem wyłamano. Części przyścienne okrągłego otworu są szersze niż wewnętrzne, był więc wiercony z dwóch stron, brzegi i ściany wygładzone poprzez trzpień, który musiał w nim tkwić. Czubek odrostka jest ścięty jednostronnie i silnie wygładzony dookólnie. Pozostała część jest wygładzona jednostronnie, prawdopodobnie w wyniku pracy. Na powierzchni są liczne ubytki oraz ślady zębów gryzoni.

Podobne motyki występują w kulturach neolitycznych. Omawiana motyka przypomina znalezisko z Ćmielowa, woj. tarnobrzeskie (T. Wiślański, 1979, s. 235, ryc. 135: 12) i może być wiązana z kulturą pucharów lejkowatych.

2. Toporek kamienny (ryc. 1: 2) w obrysie pięcioboczny, w przekroju poprzecznym czworoboczny. Obuch kwadratowy z lekko zaokrąglonymi narożnikami, ze śladami zużycia w środkowej części oraz uszkodzeniem z jednej strony. Największa szerokość w pobliżu obucha. Otwór w przekroju lejkowaty znajduje się w największej

szej szerokości korpusu. Krawędź ostrza ma lekko łukowaty przebieg. Toporek jest starannie wygładzony. Według oceny makroskopowej Z. Gardziela wykonano go ze skały magmowej typu bazaltu lub diabazu. Wymiary: długość 168 mm, największa szerokość 62 mm, długość ostrza 28 mm, szerokość otworu 15-17 mm.

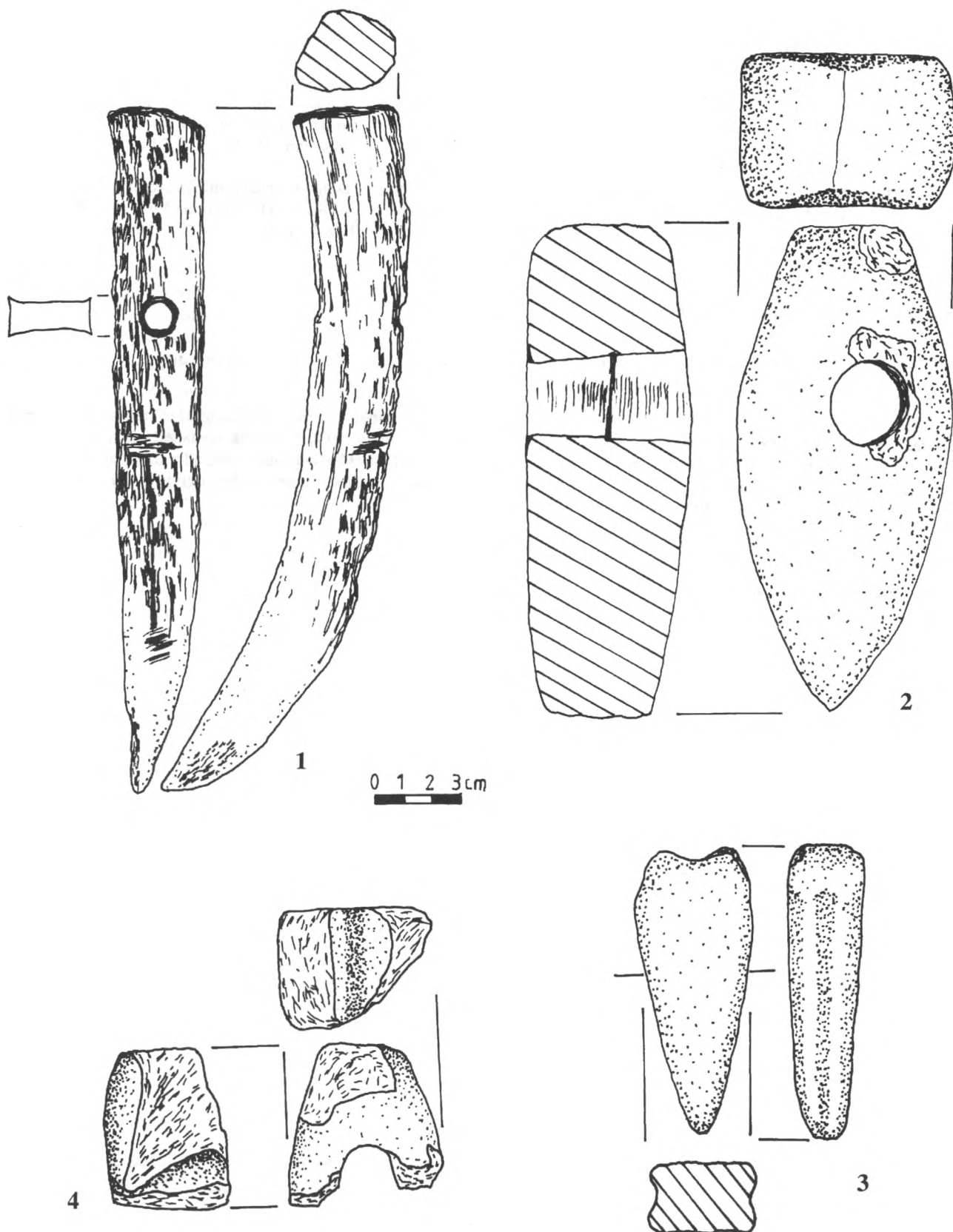
Zabytek znaleziono na początku lat dziewięćdziesiątych w pobliżu brzegu Huczwy. Miejsce znalezienia jest trudne do zlokalizowania. Znajduje się w posiadaniu J. Janowskiego. Chronologicznie i typologicznie toporek można wiązać z kulturą łużycką. Podobny okaz znaleziono w Biernatkach, koło Śremu (M. Kostrzewska 1953, s. 241, ryc. 7: 9).

3. Fragment toporka kamiennego - zachowane ostrze z częścią otworu (ryc. 1: 3), czworoboczny w przekroju poprzecznym, z zaokrąglonymi krawędziami, starannie gładzony. Na powierzchniach bocznych widoczny jest zabieg facetowania. Po uszkodzeniu i odłamaniu się obucha w połowie otworu, powierzchnie te zostały ścięte i zagładzone. Według Z. Gardziela zabytek wykonano ze skały magmowej drobnoziarnistej typu mikrosjenit lub mikrodioryt. Wymiary: długość 81 mm, największa szerokość 29 mm, długość ostrza 6 mm, szerokość zachowanej części otworu 7 mm.

Zabytek, obecnie w posiadaniu J. Janowskiego, znaleziono kilka lat temu na terasie rzeki Huczwy. Dokładna lokalizacja nie jest znana. Okaz nawiązuje do znaleziska z Brześcia Kujawskiego (K. Jażdżewski 1936, tabl. LIII, ryc. 954) i można go łączyć z kulturą pucharów lejkowatych.

4. Fragment silnie zniszczonego obucha toporka kamiennego z zachowaną partią przyotworową (ryc. 1: 4). Okaz ten był prawdopodobnie pięcioboczny w obrysie, z płasko ściętym obuchem. Według Z. Gardziela wykonano go ze skały magmowej typu mikrosjenit. Wymiary: długość 42 mm, szerokość otworu 9 mm.

Zabytek w posiadaniu T. Jankowskiego, znaleziony został kilka lat temu na brzegu rzeki Huczwy, obecnie nie ma możliwości zlokalizowania tego miejsca w terenie. W przybliżeniu zabytek ten nawiązuje do znaleziska z Chełma (A. Bronicki 1991, ryc. 20) i z dużym prawdopodobieństwem można go datować na kulturę ceramiki sznurowej.

Ryc. 1. Świerszczów, gm. Hrubieszów. Motyka z rogu i topory kamienne. Rys. A. Betiuk-Mazur.

LITERATURA

- Bronicki A.
1991 Późnoneolityczne i wczesnobrązowe toporki kamienne z obszaru województwa chełmskiego, Lub. Mat. Arch., t. 6, s. 297-340.
- Jażdżewski K.
1936 *Kultura Pucharów Lejkowatych w Polsce Zachodniej i Środkowej*, Poznań.
- Kadrow S.
1983 Świerszczów, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie, Inf. Arch. 1982, s. 61.
- Kokowski A., Koman W.
1985 Świerszczów, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie, Inf. Arch. 1984, s. 38.
- Kostrzevska M.
1953 Wyroby kamienne kultury łużyckiej w Wielkopolsce w epoce brązu i we wczesnym okresie żelaznym, PArch. t. 9, s. 214-258.
- Wiślański T.
1979 Kształtowanie się miejscowych kultur rolniczo-hodowlanych. Plemiona kultury pucharów lejkowatych, PZ Pol., t. 2, s. 165-260.

STANISŁAW GOŁUB AND IWONA JARSAK

A COLLECTION OF ARTEFACTS FROM ŚWIERSZCZÓW, ZAMOŚĆ VOIVODSHIP

Tadeusz Jankowski from Chełm made his collection of artefacts accessible for examination. They were found at various times in Świerszczów in the Huczwa valley, Hrubieszów commune, and include: a hoe made of deer antlers, which is assigned to the Funnel Beaker culture; a stone shaft-hole axe

of the Lusatian culture; a fragment of a shaft-hole axe blade with part of the shaft, which was reshaped and resembles tools from the Funnel Beaker culture; and a fragment of a stone shaft-hole axe head most probably belonging to the Corded Ware culture.

Usługi Archeologiczne Chełm